

Val av skogsskötselsystem

Det finns flera olika sätt att bedriva skogsbruk. Beroende på mål, typ av bestånd, klimat med mera passar de olika sätten att bruka skog olika väl. Södras samlade bedömning är att trakthyggesbruk rekommenderas generellt i alla bestånd där ekonomi är det huvudsakliga målet. I vissa fall passar dock hyggesfria metoder bättre. Rådgör därför med din skogsinspektör innan du bestämmer dig för hur du ska sköta ditt bestånd.

HYGGESFRIA METODER ELLER TRAKTHYGGESBRUK?

Trakthyggesbruk är sedan 1950-talet det vanligaste sättet att bedriva skogsbruk, med föryngringsavverkning som sedan återbeskogas genom naturlig föryngring, sådd eller plantering.

Under de senaste åren har nygamla skogsskötselsystem där marken inte källäggs diskuterats allt livligare. Detta kallas ofta för hyggesfria metoder. Begreppet används som samlingsbegrepp för flera olika skötselåtgärder, skötselmetoder och skötselsystem i skogen. Gemensamt för dem är att man aldrig lämnar marken kal. Ingen skörde- eller beståndsetableringsfas kan tydligt urskiljas. Dessa pågår i stället samtidigt som man strävar efter att behålla en fullskiktad skog.

Inom Södra har vi en omfattande forsknings- och utvecklingsverksamhet, som bland annat studerat de olika skogsbrukssätten och hur de påverkar ekonomi, tillväxt, miljö och sociala värden i våra medlemmars skogar. I detta faktablad beskrivs en samlad bedömning var de olika skogsskötselsystemen kan användas.

HÄNSYN, OBEROENDE AV SKOGSSKÖTSELSYSTEM

Hyggesfria metoder anses ha fördelar bland annat för social hänsyn och för viss biologisk mångfald. En del skogslevande artgrupper som kräver beskuggning och lång kontinuitet bevaras sannolikt bättre med denna typ av skogsbruk.

Trakthyggesbruket har fördelar då en betydande variation i miljön och landskapet skapas. Bland annat gynnas många arter av den exponering av sol och värme som sker vid föryngringsavverkning. Trakthyggesbruk är att föredra då ljuskrävande trädslag (till exempel tall och björk) ska ingå i beståndet.

I såväl hyggesfritt skogsbruk som vid trakthyggesbruk behöver man ta speciell hänsyn vid avverkning. Oberoende av skötselsystem måste alltid skyddsvärda biotoper, naturvärdesträd (grova lövträd, hålträd med mera), och död ved sparas. Vidare måste avverkningen utföras så att skador undviks på kulturmiljöer, mark och vatten. Ett speciellt problem vid hyggesfritt skogsbruk är de återkommande körningarna i permanenta stickvägar kan ge körskador och spridning av rotröta.

Hyggesfria metoder är inte automatiskt är samma sak som ökad naturhänsyn.

VAR ÄR TRAKTHYGGESBRUK LÄMPLIGT?

Trakthyggesbruk leder jämfört med hyggesfria metoder till högre tillväxt. I trakthyggesbruket är avverkningsmöjligheterna högre, samt avverknings- och planeringskostnaderna lägre. Detta leder till högre ekonomisk avkastning.

Det krävs en långsiktig plan för att ställa om ett enskiktat bestånd till ett flerskiktat som passar för hyggesfria metoder. Man får räkna med att det tar tid. Under omställningstiden utsätts bestånden för speciellt stor risk för stormfällning, snöbrott, granbarkborreskador och andra skador.

En positiv följd av trakthyggesbruket, både sett ur miljöperspektiv och för skogsekonomin, är att det möjliggör uttag av grot (grenar och toppar) för produktion av biobränsle. Detta är inte realistiskt i ett hyggesfritt skogsbruk. Biobränslet är en viktig och förnyelsebar energikälla, som kan ersätta användandet av fossila bränslen.

VAR ÄR HYGESFRIA METODER LÄMPLIGT?

I den gröna skogsbruksplanen klassas bestånden i fyra klasser: Produktion med generell hänsyn (PG), Naturvård orört (NO), Naturvård skötselkrävande (NS), eller Kombinerade (K) mål.

Gemensamt för alla målklasser utom PG är att andra mål än de rent ekonomiska är avgörande vid valet av metod. Hyggesfria metoder placeras oftast i klasserna NS eller K.

Exempel då Södra rekommenderar hyggesfritt skogsbruk:

- K-bestånd som är skiktade och där naturhänsyn eller social hänsyn (till exempel närhet till tätort) är viktig del i målklassningen.
- PG-bestånd där träd av alla diameterklasser förekommer jämnt spridda över ytan (fullskiktade) och där virkesförrådet är tillräckligt högt.

Det finns många modeller för hyggesfritt skogsbruk. Rådgör därför alltid med din skogsinspektör innan du bestämmer dig för hur du ska sköta ditt bestånd.

SÖDRAS SAMLADE BEDÖMNING

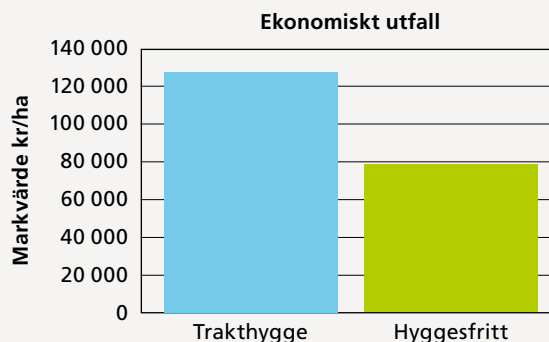
Trakthyggesbruk rekommenderas i bestånd där ekonomi är det huvudsakliga målet (PG-bestånd). Trakthyggesbruk leder i normalfall till en bättre ekonomisk avkastning än hyggesfritt skogsbruk. I vissa skogar är dock hyggesfritt skogsbruk att rekommendera som till exempel i skogar med sociala värden eller skuggynnande värden så som kalkbarrskogar och sandtallskog.

HYGESFRITT SKOGSBRUK GER UPP TILL 40 PROCENT LÄGRE MARKVÄRDE

En ekonomisk analys som Södra har gjort, utförd för typiska sydsvenska slutavverkningsbestånd visar att en övergång till hyggesfria metoder (eviga gallringar) istället för trakthyggesbruk, skulle medföra en minskad framtida avkastning som motsvarar 40 procent av nuvärdet (markvärdet). På typisk mark i södra Sverige skulle detta motsvara 48 000 kronor per hektar i lägre markvärde. Avkastningen varierar beroende på förutsättningarna. En känslighetsanalys visar dock att den relativa skillnaden mellan skogsbrukssätten är stabil inom alla realistiska antaganden för skogstillstånd, avverkningskostnader, tillväxt, förnygringskostnader, räntor, med mera.

Å andra sidan ger hyggesfria metoder jämnare avkastning och lägre kostnader för förnygring. Dessutom är exemplet nedan beräknat för en omställning från ett likåldrigt bestånd till hyggesfritt. I ett bestånd som redan är fullskiktat blir skillnaden mindre.

Ekonomisk jämförelse mellan trakthyggesbruk och hyggesfritt skogsbruk utförd i ett genomsnittligt slutavverkningsbestånd i Götaland

Förutsättningar: Tillväxt 7,1 m³sk/ha, år och avverkningsbar volym 320 m³sk/ha. Hela volymen avverkas omedelbart i trakthyggesalternativet. I hyggesfritt skogsbruk avverkas 70 m³sk/ha direkt därefter avverkas tillväxten vart tionde år; virkesnetto och avverkningskostnader enligt Södra; Förnygringskostnad: 13 000 kr/ha; Omloppstid: 65 år; Tillväxten efter blädning/gallring antas minska med 20 % (hyggesfritt skogsbruk); Förädlingseffekt i nya skogen 15 %. Ränta 3 %.

Inom Södras medlemsområde finns produktionsbestånden främst på bördiga jordar. Att skogen är så produktiv som möjligt, i ett långsiktigt uthålligt perspektiv, är avgörande för skogsgårdens ekonomi, likaväl som för den virkesförädlade industrin.